

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Verkiezingsprogramma's doorvlooien om politieke standpunten te meten

Well, R.L. van

Citation

Well, R. L. van. (2023). Verkiezingsprogramma's doorvlooien om politieke standpunten te meten. *Nemo Kennislink*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3718475>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3718475>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

20 september 2023

Verkiezingsprogramma's doorvlooien om politieke standpunten te meten

3 manieren waarop politicologen standpunten van politieke partijen meten

Hoe proberen politieke partijen verkiezingen te winnen? In hoeverre hebben Kamerleden dezelfde mening als hun kiezers? Waarom besluiten sommige partijen samen een nieuwe regering te vormen? Politicologen proberen daar achter te komen door verkiezingsprogramma's door te vlooiën.

Rick van Well
Politicoloog, UL

Ik onderzoek (<https://www.nemokennislink.nl/facesofscience/blogs/hoer-voer-je-oppositie-in-nederland/de>) samenwerking tussen de regering en oppositiepartijen. Waarom verzetten sommige oppositiepartijen zich tegen het regeringsbeleid terwijl andere oppositiepartijen samenwerken met de regering? Politici hebben vaak een idee over hoe het ideale overheidsbeleid eruit moet zien. Maar hoe bepalend zijn die beleidsvoorkeuren van oppositiepartijen voor hoe zij zich opstellen ten opzichte van de regering? Dat wil ik graag weten!

In mijn vorige blog besprak ik enquêtes om beleidsvoorkeuren van partijen te meten

Image by Freepik

(<https://www.nemokennislink.nl/facesofscience/blogs/3-manieren-om-standpunten-van-politieke-partijen-te-meten/>), deze keer gaat het over verkiezingsprogramma's.

Inhoudsanalyse van verkiezingsprogramma's

Een tweede veelgebruikte manier om standpunten van partijen te meten is door te kijken naar de teksten waarin partijen hun standpunten uitdrukken, bijvoorbeeld in verkiezingsprogramma's. Een analyse van de inhoud van

deze documenten helpt bij het construeren van partijposities op allerlei beleidsdimensies (<https://www.nemokennislink.nl/facesofscience/blogs/3-manieren-om-standpunten-van-politieke-partijen-te-meten/>). Een groot internationaal onderzoeksproject (<https://manifesto-project.wzb.eu/>) analyseert al sinds 1945 verkiezingsprogramma's in 67 landen.

De programma's zijn opgedeeld in quasi-zinnen en deze worden door getrainde codeurs volledig handmatig voorzien van een code uit 56 inhoudelijke beleidscategorieën. Een zeer arbeidsintensieve en tijdrovende klus!

I Gezinnen met kinderen krijgen meer keuzevrijheid in het combineren van werken, zorgen en leren. Daarnaast komt er meer financiële armlag voor gezinnen door een hogere kinderbijslag en kinderkorting. De kinderopvang wordt fors uitgebreid met vele duizenden plaatsen.	603 603 504 504
II Er komt een einde aan het gedoogbeleid. Regels en wetten worden gehandhaafd. Er worden middelen geïnvesteerd voor 10.000 agenten extra op straat en in de buurt en voor rechercheurs. Ook is er extra geld beschikbaar voor uitbreiding van justitie en de rechterlijke macht. Opsporingspercentages zullen dan stijgen. Doorlooptijden van strafprocessen kunnen korter worden en opsporingsmogelijkheden (DNA en identificatieplicht) worden uitgebreid.	605 605 605 605 605 605 605 605 605
III Scholen worden weer zelf verantwoordelijk. De achterstanden in het onderwijs worden ingehaald door een extra investering. Scholen mogen dit geld regelvrij inzetten. Goede (materiële) voorzieningen voor leraren en leerlingen en betere arbeidsvoorwaarden kunnen daaruit betaald worden. Ook wordt geïnvesteerd in kleinere scholen en klassen.	506 506 506 506 506
IV De wachtlijsten worden teruggedrongen dankzij een nieuw vraaggestuurd zorgstelsel met minder centrale regelgeving, betere arbeidsvoorwaarden en meer keuzemogelijkheden voor de burger, onder behoud van solidariteit. Inkomenssolidariteit wordt vormgegeven via een inkomensafhankelijke zorgkorting, die verankerd wordt in de sociale zekerheidswetgeving.	504 504 303 701 201 606 606 504

Gecodeerd verkiezingsprogramma CDA 2002-2003 Opmerking: Toegekende categorieën: 603 (traditionele waarden), 504 (uitbreiding sociale voorzieningen), 605 (law and order), 506 (investering onderwijs), 303 (efficiëntie overheidsapparaat), 701 (arbeiders), 201 (vrijheid en mensenrechten), 606 (goed burgerschap).

Manifesto Research on Political Representation

Zinnen coderen

Op basis van deze codes bereken je dan vervolgens posities op verschillende beleidsdimensies. Zo vergelijk je bijvoorbeeld het aandeel quasi-zinnen dat besteed wordt aan 'linkse' thema's met het aandeel quasi-zinnen dat besteed wordt aan 'rechtse' thema's. Je moet er dan vanuit gaan dat partijen vooral verschillen in de thema's waar ze nadruk op leggen en minder op tegenovergestelde standpunten op hetzelfde thema.

Een partij die sceptisch is over milieubescherming weidt volgens deze redenering niet zo uitgebreid uit over haar tegenstand tegen milieubeschermende maatregelen, maar besteedt simpelweg meer aandacht aan andere onderwerpen, zoals economische groei of infrastructuur.

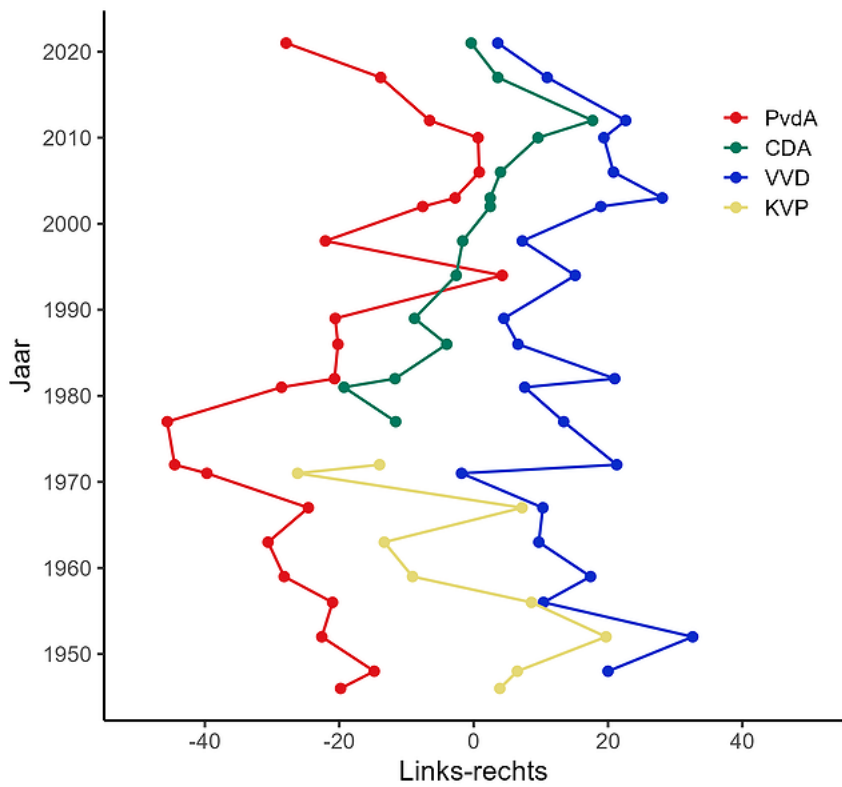
Links	Rechts
Vrede	Krijgsmacht
Internationale samenwerking	Nationale manier van leven
Marktregulering	Traditionele waarden
Protectionisme	Politieke autoriteit
Geleide economie	Vrije markt
Sociale voorzieningen	Vrijhandel
(uitbreiding)	Sociale voorzieningen
Investering onderwijs	(beperking)
Arbeiders	Goed burgerschap
Democratie	Law and order

Onderwerpen in verkiezingsprogramma's van linkse en rechtse partijen Gebaseerd op een analyse van verkiezingsprogramma's van linkse en rechtse politieke partijen.

📷 Rick van Well voor NEMO Kennislink

Ideologische ontwikkelingen van partijen door de jaren heen

Omdat deze methode relatief gemakkelijk toe te passen is op programma's uit het verleden, is het mogelijk om de ideologische ontwikkelingen van partijen door de tijd heen na te gaan, zoals in onderstaande figuur. Daaruit blijkt dat de gematigd linkse en gematigd rechtse partijen dichter bij elkaar zijn komen te staan, met name in de afgelopen 30 jaar. Dit komt mogelijk doordat alle grote gevestigde partijen catch-all-partijen zijn geworden die een zo breed mogelijk spectrum aan kiezers proberen aan te spreken.

Data: Manifesto Research on Political Representation
Analyse: Rick van Well (Universiteit Leiden)

De ideologische ontwikkeling van VVD, CDA, PvdA en KVP op de links-rechtsdimensie op basis van verkiezingsprogramma's

📷 Rick van Well voor NEMO Kennislink

Er is echter ook kritiek (<https://doi.org/10.1093/pan/mpr047>) op deze metingen van partijstandpunten: op het verouderde codeerschema uit de jaren '80 (er is bijvoorbeeld geen categorie over immigratie), de relatief hoge kans dat verschillende codeurs verschillende categorieën toekennen aan dezelfde quasi-zinnen, en de manier waarop de categorieën gebruikt worden om beleidsdimensies te creëren. Dat leidt politicologen tot andere inhoudsanalyses (<https://stukroodvlees.nl/verdwenen-hart-coalitieland-nederland-2002-2012/>) en de laatste jaren ook vaker het gebruik van automatische tekstanalyse (<https://stukroodvlees.nl/waar-staan-lokale-partijen/>).

Verkiezingsprogramma's blijven ook strategische documenten. Partijen kunnen in hun programma's over bepaalde onderwerpen bewust zwijgen (<https://dnpprepo.ub.rug.nl/628/>) of standpunten bijvoorbeeld wat extremer opschrijven als een wapen in toekomstige onderhandelingen.

Volgende keer: gedrag in het parlement